

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Loci theologici

Hafenreffer, Matthias

Wittebergae, 1622

IV. Status hominis, qui est post mortem

[urn:nbn:de:bsz:31-122765](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122765)

res populi absq; Christo sapientes observarunt. Quia tamen municipales leges, non uno in loco aliud hodie statuunt: & hoc scelere fedariis hominibus vitam condonant, num & illis ad alia vota transire permissum sit, questionem habet. Ubi sciendum, nulla lege, divinam ordinationem, que omnibus ad Coniugium aptis natis hominibus, matrimonium concedit, vel prohiberi, vel immutari posse. Qui tamen Magistratus offendiculis inde orituris pie mederi velit, quibuscumq; poterit mediis in id elaborabit, ne ipso delicti loco, cum multorum offensione exultare, & aliquem etiam criminis admisi fructum ferre videantur.

Hæc hæctenus de tertio statu hominis, qui est Restaurationis per Christum, Prophetam, Regem & Sacerdotem nostrum, cui pro omnibus suis immensis & inenarrabilibus beneficiis sit gloria & decus immortale.

IV.

STATUS HO-
MINIS, QUI EST POST
MORTEM.

Quinam Loci Theologici explicandi occurrunt in quarto Statu hominis, qui est post Mortem?

Pauciores, si de salis Electis: Plures, si in Genere de Omnibus hominibus loqui velimus. Ubi rursum augetur numerus, si peculiare quosdam Errores, quos Pontificij de defunctis sovent, considerare placeat.

Præcipuos igitur locos enumera, & eosdem
postea, breviter explicando per-
sequere?

In Statu post Mortem dicendum erit:

I. De Morte.

II. De Immortalitate Animæ: & Corporis Se-
pultura.

III. De Limbo Patrum.

IV. De Purgatorio.

V. De Invocatione & Intercessione Sanctorum.

VI. De Fine Mundi.

VII. De Mortuorum Resurrectione.

VIII. De Extremo Iudicio.

IX. De Inferno.

X. De Vita Æterna.

I. LOCUS.

DE MORTE.

De postremo hominis Statu dicturus,
quare præmittis locum de
MORTE?

SI Homo in Integritatis nobilitate, in qua primùm
Sæcularis fuerat, permansisset, sine morte, cujus om-
nis generis mala & calamitates sunt præcursores,
absolutè hujus terrene vite periodo, ad eternam il-
lam & cœlestem felicitatem translatus fuisset. Quia
verò mandatum Domini prætergressus est: per pec-
catum Mors introivit in Mundum cui omnes peccato
polluti Homines, obnoxij manent.

Et quanquam per Christum restauratorem nostrum, ad Vitam Æternam reparati sumus: hæc tamen est via universe carnis: & NOS qui CREDIDIMUS, per MORTEM sanè transimus ad Vitam: Impij verò, per mortem corporalem, in mortem præcipitantur & damnationem eternam.

Quia igitur nisi per mortem [aut quæ postremis Mundi hominibus, in Adventu Salvatoris loco mortis erit, per subitam Immutationem] ad futuram celestis vite gloriam non transimus: Ideò priusquam de alijs tractemus, etiam de Morte aliquid dicendum est.

Quibus ergò membris hanc considerationem commodè absolvi existimas?

Si dicatur:

1. Quid & unde sit Mors.
2. Quibus imperet.
3. Quæ contra Mortem remedia.

Quid est ergo Mors?

Mors generaliter sumpto vocabulo, non tantum est Dissolutio Corporis & Animæ: quam infinite calamitates [& ipsæ in Scripturis, Mortes dicta] antecedunt: sed & Corporis & Animæ ex ira Dei pronunciatum supplicium & damnatio eterna, nisi remissio fiat in Christo: per peccatum in Mundum introducta.

I.
Quid & unde sit Mors.

Genes. 2, 17. Quocunq; die comederis, de ligno scientiæ boni & mali, morte morieris.

Rom. 6, 23. Stipendia peccati Mors.

Specialiter; Mors est pœna, humano generi propter peccatum irrogata, corporis & animæ unionem dissolvens.

II.

Gen. 3, 29.

Gen. 3, 19. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es: Quia pulvis es, & in pulverem reverteris.

Unde Mors primùm exorta est?

I. Mors non est à Deo facta, ut neque peccatum, mortis causa: Quaecunque enim Deus fecit, erant valde bona: Mors autem, ut mors, in malis, & peccati poena est. Et creavit Deus Hominem ad imaginem suam; qui ipsa Vita est. *Gen. 1, 27.*

Sap. 1, 13. Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione vivorum.

Sap. 2, 23. Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suae fecit illum.

II. Sed à Diabolo, cujus invidia in Mundum introducta est.

Sap. 2, 24. Invidia Diaboli introivit mors in orbem terrarum.

III. Et ex transgressione Protoplastorum?

Rom. 5, 12. Per unum hominem peccatum in mundum introivit: & per peccatum Mors.

Rom. 6, 23. Stipendia peccati mors.

1. Cor. 15, 21. Per hominem Mors; & per hominem Resurrectio Mortuorum.

Qui verò Morti obnoxij sunt?

I. Corporali sane morti omnes homines Peccatores, obnoxij sunt.

Ios. 23, 34. En ego hodie ingredior viam universae carnis.

Rom. 5, 12. Per unum hominem peccatum in mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransit: quandoquidem omnes peccaverunt.

1. Cor. 15.

1. Corinth. 15, 22. Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.

Exceptis Henoch & Elia, qui vivi in caelestem beatitudinem translati sunt, & qui in adventu Domini vivi deprehensi, in oculi momento immutabuntur.

1. Corinth. 15, 51. Non omnes quidem dormiemus: omnes tamen immutabimur.

Piis autem Mors non est Mors: Sed Ianua & transitus ad Vitam. II.

Ioan. 5, 24. Amen Amen dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me, habet vitam eternam; & in Iudicium non venit, sed transit a morte in vitam.

Ioan. 11, 25. Ego sum Resurrectio & Vita, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet. Et omnis, qui vivit & credit in me, non morietur in eternum.

Quæ Remedia parari possunt, contra mortem?

Viam carnis, qui carnem circumgestamus, declinare non possumus: Sed æquo pede omnium tabernaculas mors corporali pulsat. I.

Credentes autem in Christum, per mortem transimus in Vitam. II.

Quis est usus hujus Loci?

Ut mortalitatis nostræ memores, non caducis adhaerescamus: sed meditemur aeterna. I.

Hebr. 13, 74. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus

Ut certæ mortis, cujus incerta hora, memores, prudentius ambulemus. II.

Psal. 90, 12. Doce nos numerare dies nostros, ut applicemus Cor ad Sapientiam.

Eccl. 7.

Eccl. 7. 40. In omnibus Operibus tuis; memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.

II.

Ut Mortem, quae nobis vitam Christum vera Fide apprehendentibus, Finis omnium malorum, dulcis à laboribus requies, & ad beatissimam aeternitatis Vitam transitus futura est, non extimescamus.

Luc. 2. 29. Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum Verbum tuum in Pace.

Pbil. 1. 23. Cupio dissolvi & esse cum Christo.

Quinam errores hîc fugiendi sunt ?

I.

Epicureorum securitas: qui vel nullas, vel non ferias de morte cogitationes unquam suscipiunt, & quasi aeternum hic victuri essent, solis terrenis occupantur.

Esa 28, 15. Percusimus sœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.

Luc. 12, 29. anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, latere Dixit autem illi Deus: Stulte hac nocte repetunt animam à te, quae autem parasti cujus erunt.

II.

Procrastinatorum vanitas, qui de morte quidem cogitant, sed eandem adhuc procul neq, dum metuendam esse, vanissime sibi fingunt, nescientes; mortem nos in corpore hoc peccati intimo infixam, & intra nos ipsos habitantem, quotidie circumferre.

Psal. 90, 10. Anni nostri sunt sicut fabula. Huc referendae sunt omnes similitudines, quibus Scriptura pulcherrimis, Vita nostra & devicium depinxit.

Eccl. 12, 1. Memento Creatoris tui, in diebus juventutis tuae: priusquam veniant dies mali, & appropinquent anni, de quibus dicas: Non mihi placent.

Meticu-

Meticulosorum, nimia timiditas, qui ad quasvis cogitationes, aut mentionem mortis toti cohorrescunt. Si enim Gentiles sua contra mortis terrores solatia, inde hauserunt, quod eam omnem hujus temporis malorum, finem esse intellexerunt: Hinc Mortem saluberrimum malorum Pharmacum. Morborum ultimum medicum; & Portum, appellarunt Mortalium: quem fortem & imperterritum animum nos Christiani non sumamus; quibus Mors per Christum vite Ducem victa, & Transitus facta est ad Vitam: Osee. 13, 14. Ero Mors tua, ó Mors, & Lues tua Inferne.

III.

Eurip.
Sophocl.

Philip. 1, 21. Mibi vivere Christus est. Et mori lucrum.

Sum tua Mors, 6. Mors: tua sum quoq; petitis Averne.

Vita mihi Christus; Mors inviolabile Lucrum.

II. LOCUS.

DE IMMORTALITATE ANIMÆ, ET CORPORIS SEPULTURA.

Dixisti, Mortem esse Animæ & Corporis dissolutionem: quid verò de hisce, jam dissolutis sentiendum aut statuendum est?

Anima revertitur ad eum, qui dedit eam: corpus autem honeste est sepeliendum.

De qui-

De quibus igitur Membris hac est
dicendum?

De Duobus.

1. De Immortalitate & Statu Animæ.
2. De Sepultura corporis.

DE IMMORTALITATE Animæ.

Ergone Animam, cum corpore soluta fuerit,
superstitem manere sentis?

*Quod Anima tam impiorum, quam piorum ho-
minum, post mortem non exinguatur, sed sit Spiritus
Immortalis, & postquam ex hoc mortali corpore dis-
cesserit, vere superstes: id supra in primo hominis Sta-
tu, tum ex ipsa Creatione, tum alii rationibus lucu-
lenter demonstratum est: quæ omnia hic etiam debi-
tè ratione consideranda sunt.*

Sed quis Status est Animarum, postquam per
mortem, corporis compage solutæ
fuerint?

- I. Piorum animæ sunt in manu Dei, glorio-
sam corpori resurrectionem, & plenam æternæ bea-
titudinis fructum, cum gaudio & desiderio exspe-
ctantes.

*Ecc. 12, 7. Revertatur pulvis in terram, unde erat,
& Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.*

*Sap. 3, 1. Iustorum animæ in manu Dei sunt, &
non tanget illos tormentum.*

*Luc. 23, 43. Amen dico tibi, hodie mecum eris in
Paradiso.*

*Luc. 16, v 22, 25. Anima Lazari portatur in sinum
Abrahæ, & solatio ibi fruitur.*

- II. Impiorum autem animæ sunt in loco tor-
mentorum, cum terrore & cruciату ignominiosam cor-
poris

poris resurrectionem, & perfectum aeternæ Damnationis sensum expectantes,

Luc. 16, 22. Mortuus est, & dives, & in inferno in tormentis est, & cruciatur.

Ibid. v. 27. Rogo pater, ut mittas Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinq; fratres, ut testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

Idem namq; de impiorum animis sentiendum, quod Apostolus de Diabolis scripsit, 2. Pet. 2, v. 4. Deus Angelis peccantibus non pepercit, sed catenis noctis detrahitos in tartarum, tradidit in iudicium reservari.

De cæteris, quæ hic explicari poterant, Instâ in Locis de Inferno, & Vita aeterna tractabitur.

II. DE SEPULTURA.

Separatâ per mortem Animâ, quid cum Corpore agendum?

Circa mortuos, diversæ Gentes, diversissimas sepeliendi rationes observarunt.

Quot membris ergo hæc consideratio commode absolvitur?

Si dicatur :

1. De cura Reliquiarum.
2. De impensis funebribus.
3. De moderatione luctus.

Quæ igitur sunt observatæ rationes sepeliendi?

Quidam (ut Heraclitus de Nabatheis refert) hominum cadavera abjectiora stercore habuerunt, quocirca non modò alios, sed Reges etiam ipsos in sterquiliniis defoderunt.

Quidam (ut Hircani, Caspij & Bactriani) canibus domi, ad id officij educatis, mortuos edendos lanandosq; præbuerunt.

T t

Qui

- III. Quidam [ut Plutarchus de Scythiis refert] cum mortuis Regibus, eos, quos in vivis charos habuerant, pincernas quoque, cocos ac pellices defoderunt.
- IV. Nonnullæ Indiæ gentes, cum defunctis viris, amatas Conjuges, vel alios quoscunque gratiores vel comburunt, vel simul infodiunt.
- V. Quidam (ut Massagetae & Derbices) propinquos cognatosque suos, cum vel ad multam senectutem, vel quocunque casu ad mortis vicinitatem venerint, jugulatos, magno epularum apparatu, aliis mistos comedunt. Eo, quod pessimam hominum fortunam arbitrentur à verminibus devorari. Similia plane de Eshedonibus referunt, quod nimirum cadavera laniata, & caesis pecorum visceribus mixta, epulando consumant; Cranys vero, auro argenteoque ornatis pro poculis utantur.
- VI. Aegyptij & Persæ, quod diutius domi conservarentur, mortuos suos condire consueverunt.
- VII. Thraces natales hominum dies flebiliter, exequias cum hilaritate celebrabant.
Sed quomodo nos Christiani mortuorum reliquias curabimus?
Si, quod pius hæcenus mos obtinuit, honestè terræ commendemus: id quod consonum est.
- I. Scripturæ dictis.
Gen. 3, 19. Pulvis es, & in pulverem reverteri.
Eccl. 12, 7. Revertatur pulvis in terram, unde erat, & Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.
- II. Scripturæ Exemplis.
Genes. 23, 19. Abraham sepelivit Saram uxorem suam in agro, quem emerat ab Ephrone.
Matth. 27, 6. Ioseph de Arimathia sepulchrum sibi excind. curavit in horto suo.

Sic

Sic Patriar-
chis illati sum
Adcoq; her
Ecc. 40. in gre
luminibus, &
curta de ventu
a (terram)
Quid
Illas inde
cessario sumpt
funt, quæ pi
que clandestin
Proverb.
vomen impi
Se
Lugend
Eccl. 7. 3
ad domum t
Eccl. 36.
tanquam s
ratione ejus
pulturam e
Idem (a
trahimus
Iacobum p
de Sanctis
Christus ap
Lazarum
Sed
quam op
tate de se
terna fel

Sic Patriarche & pij Reges post mortem sui sepulchris illati sunt.

Adeoq³ humando mortuos, terra terra redditur, filij³ in gremium revertuntur parentis.

Eccl. 40, 1. Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usq³ in diem sepulturæ, in (terram) matrem omnium.

Quid de Impensis sepulchralibus?

Illas moderatas esse convenit: Omnes enim non necessario sumptus imprimendi. Et vera monumenta sunt, quæ pietatis virtutumq³ laudibus nituntur, non quæ clauduntur marmore.

2. Impensa sepulchrales.

Proverb. 20, 7. Memoria justî cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.

Sed Lugendine sunt mortui?

3. De luctu, I.

Lugendi sunt mortui.

Eccl. 7, 3. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivij.

Eccl. 38, 16. Fili de mortuo lachrymas educito: & tanquam res graves passus ordire lamenta: sed pro ratione ejus, circumtege corpus ejus, neq³ despicias sepulturam ejus.

Idem sacra historie exempla confirmant. Nam Abrahamus conjugem Saram: Iosephus cum fratribus, Iacobum parentem: Israelitæ Aaron & Mosen: & alij Sancti alios suos demortuos luxerunt: adeoque Christus ipse lachrymis suis prosequutus est mortem Lazari amici, Ioan. 11, 35.

Sed moderandus est luctus: cum sciamus,

II.

quam optimè cum illis actum esse, qui in fide & pietate descendentes, omnes hujus vitæ miseras, cum æterna felicitate commutârunt.

It 2 a. Theff.

1. *Theff. 4. 13.* Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent.

Eccles. 38. 18. Fac luctum pro dignitate ejus, diem unum aut duos, propter calumniam, & consolationem accipe tristitie causa.

Ibid. v. 21. Ne obliviscaris (fieriendi luctus) non enim est reversio, & illum non juvaturus es, & te ipsum affecturus malo.

Quis verò modus ille, quem in mortuis lugendis observandum esse mones?

Certi adeò limites praefigi vix possunt; ea verò lugendi mortuos tutissima sit ratio, quæ pietati, rectis affectionibus, & publicæ ubiq; honestati maxime congruit.

I.

Exempla sacræ historię, non vaiiusmodi sunt; Quidam enim brevius; alibi diutius mortuos suos luxerunt.

Gen. 50. 1. Videns Ioseph (mortuum esse patrem Iacobum) ruit super faciem patris, flens & deosculans eum, præcepitq; servis suis Medicis, ut aromatibus condirent patrem. Quibus jussa explentibus transierunt quadraginta dies. Iste quippe Mos erat cadaverum conditorum, flevitq; eum Ægyptus septuaginta diebus. Et post p. uca: Iverunt cum Iosepho omnes senes, domus Pharaonis, cunctiq; majores natu terre Ægypti: Domus Ioseph cum fratribus suis, &c. veneruntq; ad Aream Arad, quæ sita est trans Iordanem: ubi celebrantes, exequias, planctus magno & vehementi, impleverunt septem dies.

Deut. 34. 8. Mosen fleverunt filij Israel in campis Moab, diebus triginta.

Eccl.

Eccl. 22. 13.
imimpj, om

F

Siquidem

stat: neq;

enfat, qui

du, conjugali

mei fere lug

launt: sunt

Adhibet

nei sano

a luctu sum

ng, aurum

m Problem.

valerant. a

fio velare

ter exornat

rus minime

fimus. Et in

et, qua vo

jusse. Veter

43. 37. Eze

lant: que

lâu obser

hodie obser

pitas omne

majorem su

declarant.

Ue

tuendo,

2008 fiam

Eccl. 22, 13. Luctus mortui septem dies: Fatui autem impij, omnes dies vite illarum.

Fuit & Romanis lugendi ratio.

II.

Siquidem Numa, puerum trimo minorem lugeri retuit: neq; natu grandiozem, plures dies lugendum censuit, quam vixisset annos. Tempus longissimi luctus conjugalib; in decem Menses extendit. Hodie omnes ferè lugubrem vestitum annum integrum induunt: sunt tamen qui deponunt citius.

II

III.

Adhibitum lugubrem quod attinet, Hebraei sans sacco induebantur. Et antiqui ferè omnes, in luctu sumebant vestes pullas: fœmina purpuram atq; aurum deponebant, albasq; vestes (test Plutarchi in Problem.) induebant. Idemq; propinquos facitare voluerunt, ut quemadmodum mortui corpus, albu vestibus velarentur. Albâ autem veste, idcirco cadaver exornabant, quia solus albus color, sincerus ac purus minimeq; inquinatus esset, & ab id mortuis aptissimus. Et in Evangelio legimus, corpus Domini sindone, qua voca lineum velum significatur, involutum fuisse. Veteres quoque lugentes, uti ex Esa. 15. Jerem. 48, 37. Ezech. 7, 18. apparet, caput & barbam radebant: quæ nostris hodie promittitur. Et si quæ alia in luctu observata fuerunt. Ex istis aliqua, ut sit, etiam hodie observari possunt, modo Luxus, Superbia & Impietas omni procul absit. Ut sunt, qui habitis lugubri majorem superbix luxuriam, quam animum tristitiam declarant.

Quis est usus hujus Loci?

Ut prodeundo in funera, sepulchra con-
tuen-
do, terram calcando, finis nostri perpetuo com-
monehamus. Maxime cum prisco more funus apud nos

I.

precedat, homines sequantur: quasi post ipsum mortuum morituri, subsequuntur.

Eccl. 7, 3. Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii: in illa enim est finis cunctorum hominum, & vivens homo revocat ad animam suam.

Eccl. 38, 22. Memento iudicii mei, hoc quoque iudicium tamen esse, mihi Heri, & tibi Hodie.

II. Ut finis nostri perpetuo memores, peccata, cum primis autem superbia vitemus.

Eccl. 7, 30. In omnibus sermonibus tuis, memorare novissimi, & in eternum non peccabis.

NB. Ibid. 10, 9. Quid superbis terra & cinis? Quia etiam dum vivit, intestina sua projicit. Et quamvis Medicus, multum laboris in curando morbo corpore infumit: tamen hodie Rex est, & cras moritur. Cumq; moritur homo, devoratur à vermibus, serpenticibus & busonibus.

III. Ut sepulturae honestatem, & piorum comitatus contemplando, spem futuræ Resurrectionis concipiamus & confirmemus. Illius namq; causa tanta honestate mortuorum corpora terra commendamus.

Quinam Errores hic fugiendi sunt?

I. Omnium eorum, qui demonstrata barbarie, mortuorum corpora tractant, vel in Sterquilinia abjiciendo, vel bestiis projiciendo, vel truculenta immanitate devorando.

Sed & illorum, qui in curandis faneribus, nimium magnos profundunt sumptus. Eorum namque fama, qui cum pietate & virtute vixerunt: modestis exequiis non obscuratur, nec vicissim illorum memoria, funebri: pompa illustratur, qui in Vita poenitenda atq; in gloria laude memoratq; dignum nihil reliquerunt.

Noa

Non eua
nim veluti eua
tata Gracia C
tar] mortu
sua perturban
[Notum
guz Babyle
vospicuo lo
hice litens
lonis post m
na, aperto f
libueta pec
opinatus th
feravit mo
pecunias,
pecuniz e
pidus, des
Herod. lib.

Quia igitur
post

Scripto
dit, quib
& beati
Marc. 16
vix erit

Non etiam sunt violenda sepulchra. In his enim veluti cubilibus suis [unde loca sepulchris destinata, Græcis Cæmeteria, hoc est, Dormitoria appellantur] mortui quiescunt: qua in tranquillitate non sunt perturbandi.

[Notum est Epigramma Semiramidis Reginae Babylonæ, quæ cum in loco edito & conspicuo sepulchrum sibi extruxisset, atque hisce literis inscripseret: si cui Regum Babylonis post me futurorum fuerit pecuniæ penuria, aperto sepulchro, sumito quantumcunque libuerit pecuniæ. Easq; literas legisset Darius, opinatus thesaurum ibi absconditum esse, referavit monumentum: in quo non quidem pecunias, sed literas ita dicentes invenit: Nisi pecuniæ esses inexplebilis, & turpis lacri cupidus, defunctorum sepulchra non aperuisses. Herod. lib. x. non procul à fine.]

TERTIUS LOCUS.

DE LIMBO PATRUM.

Quia igitur Anima hominis immortalis & post resolutionem à corpore superstes est, quodnam est illius receptaculum?

Scriptura sacra duas tantum mansiones ostendit, quibus Animæ Defunctorum colliguntur: salutis & beatitudinis alteram: alteram condemnationis, Marc. 16, 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; qui non crediderit, condemnabitur.

II.

Sed Pontificij præter Cælum & Infernum, quorum illo beati fruuntur, hoc torquentur damnati: non tantum Purgatorium monstrant: sed etiam Limbum Patriarcharum: ubi defunctorum anima olim diversorium habuerint.

Quid tradunt igitur de Limbo Patrum?

Dicunt esse partem Inferni superiorem, in quo Patriarchæ & omnes omnino Sancti Veteris Testamenti conclusi detinebantur, quousq; debitum primi Parentis, per mortem Christi solveretur: Inde autem liberatos & ad fruitionem cælestis beatitudinis introducos esse, cum Christus post mortem ad inferos descenderet.

[Gerson. Lect. 2 super Marcum, Num. 16. Litera L. M. Et Compend. Theologiæ, de fidei Articul. Num. 15. litera R. Sonnius in demonstr. Religionis Christianæ l. 2. Tractat. 3. cap. 15. Item Tract. 4. c. 1. & 2. Catechik. Trid. p. 56. Danrada in Defens. Tri-Synod. lib. 2. p. 299.]

Quid tu de isthoc Limbo Patrum sentis?

Humanum figmentum esse sentio, quod nullis rationibus ex Scripturis probari potest.

Licet enim Sancti veteris Testamenti varias promissiones habuerint: quarum alie possessionem terræ Chanaan, alie adventum Messie spectant; & illas, suis temporibus non acceperint (sicut Epistola Hebr. cap. 13. semel & iterum illud attingit; Veteres non accepisse repromissiones) omnes tamen fideles Sancti, quamprimum ex hac vita discesserunt, non in aliqua Inferni contiguatione (ut Pontificij imaginantur)

conclusi, sed apud Deum per fidem in futurum Messiam, salvi & beati fuerunt.

Psal. 31, 6. In manus tuas Domine commendo Spiritum meum.

Eccles. 12, 7. Revertatur pulvis in terram, unde erat: & Spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.

Sap. 3, 3, r. Iustorum anime in manu Dei sunt: & non tanget illos tormentum.

IV. LOCUS. DE PURGATORIO.

Sed de Purgatorio quid tradunt Pontificij?

Dicunt esse locum Inferni superioris, in quo anime eorum, qui non ad plenum purgati, cum pietate tamen ex hac vita discesserint, antequam ad regna colorum aditus patere possit, captivæ detinentur, donec exoluti poenæ ad vivum repurgentur ab omni expiatione. Et has animas Purgatorio detentas, fidelium vivorum suffragiis, potissimum verò acceptabilibus [ut Concilium Trident. loquitur] Altaris Sacrificio, dicunt juvari. Orationibus item, atque Eleemosynis, alijsq; pietatis operibus, quæ à fidelibus, pro alijs fidelibus defunctis fieri consueverint.

Dixisti, Pontificios Limbum facere partem Inferni: Jam refers, quod etiam Purgatorium faciant partem inferni: quomodo tandem absolvunt inferni fabricam?

Monstrabo tibi. Non meis autem, sed Sonnij Demonstrationibus, qui lib. 2. Tractat. 4. cap. 2. Inferni fabricam huic verbis descripsit:

I t s

Sicut

Concil.
Trident.
Sess. 25. Decret. de
Purgat. Et
Sess. 6. Canon. 30.
Sess. 22. c. 2.
Canon. 3.

Sonnij
Demonst.
1. 2. Tract.
4. c. 2. & 3.

Sicut in hoc mundo alii sunt in ea qualitate, in qua salvi fieri non possunt, alii in eo statu, in quo placent DEO positi extra damnationem, sed tamen egent adhuc multa purgatione affectuum. Alii denique sic dispositi, ut non egeant, nisi sola dissolutione animæ à corpore: Ita dico inter infernales alii profus damnati sunt ac resecti ab omni spe melioris fortunæ, ut dives Epulo, Dathan & Abiron, Judas item cum cæteris omnibus, qui non obediverunt Evangelio Domini nostri Jesu Christi, qui passas dabunt, uti Paulus docet, in interitu æternas, à facie Domini & gloria virtutis ejus. Alii sunt ibi utique extra damnationem æternam, attamen velut captivi ad tempus in igne Expiatorio, ut Christiani, qui cum pietate dormitionem acceperint, nondum tamen ad vivum purgari ab omni iniquatione, de quibus mox dicemus. Tertij etiam suum in infernis habent receptaculum, nihil tamen ibidem patiuntur mali, præter exitium à gloria, solam regni cælorum apertionem expectantes: ut animæ Sanctorum Patriarcharum ante Christi adventum. Et post pauca: Itaque David dicens; se liberatum ab inferno inferiori. 2. Reg. 12. dedit intelligere, esse quempiam infernum superiorem; & ab eo non fuisse animam suam liberatam. Nam ut universis sanctis patribus, ita & ei eò descendendum erat donec redemptio per Christum interposita esset. Hæc illic.

Et in sequentibus plura subjicit de Inferno inferiore & superiore: Et quod Limbus Patrum in Scripturis vocetur sinus Abrahæ, & id genus alia.

Quid tu verò de Purgatorio Pontificorum sentis?

Figmentum Ethnicum, Poeticum, fabulosum, & in meritum Expiationis unici Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, maxime blasphemum & contumeliosum esse sentio.

*I. Quia de Scriptura sacra, tantum dicitur man-
fessiones demonstrat eorū, qui ex hac vita discesserunt: Si-
cuti.*

cuti duo tantum hominum sunt genera, fideles, qui in vitam eternam colliguntur, & infideles, qui precipitantur in damnationem.

Marc. 16. 16. Qui crediderit & baptizatus, &c.

Ioh. 3. 18. Qui credit in eum, non iudicatur: Qui autem non credit, iam iudicatus est.

Quia quicquid expiationibus vel Purgatorij vel suffragiorum adscribitur, id omne Christi merito, quod solum nos a peccatis purgat, derogatur. II.

Cur autem Purgatorium figmentum Ethnicum & Poeticum appellas?

Quia Plato in Phadone, & hunc sequens Virgilius, haud aliter, quam Pontificij hodierno die Purgatorij penas describunt. A suis igitur Prophetis & Doctoribus [quos Pontificij imitati sunt] Purgatorium merito denominatur.

At illi purgatorium ex Scripturis conantur adstruere. Quod enim Matth. 5. vers. 25. legitur. Esto consentiens adversario tuo citò, &c. ne fortè in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem. Ergo inferunt: Est aliquod purgatorium, quod per carcerem denotatur.

Christus ibi de murua reconciliatione agit, ostendens eam nullaratione procrastinandam esse: cum is qui compositionem fraternam detrectat, nec Deo nec hominibus placere possit, & tandem cum eodem summo jure agatur. Ineptissime igitur iste Locus ad Purgatorium detorquetur.

I. Cor.

I. Cor. 3. 13. Cujusque opus, quale sit, ignis probabit, &c. Ipse verò servabitur, ita tamen ut per ignem: Ergo (inquiunt) Ignis purgatorius post mortem superest, per quem servandi sumus?

I. Loquitur ibi Apostolus de ministris verbi, qui licet fundamentum, Christum, retineant, non omnes tamen æque pretiosa superædificant: sed alius argentum, aurum aut gemmas affert, ex verbo Domini alius ligna tantùm, fœnum, aut stipulas, ex humani ingenij fermentis. Quæ licet aliquandiu persistant, accuratius tamen, vel divini verbi, vel tribulationis examen, istas omnes doctrinas probaturum esse, & quæ verbo Dei consentaneæ sint, permansuras, quæ vero humanitùs, confictæ, quacunque vel arte, vel colore sucatæ sint, non aliter, quàm fœnum & stipulas, igne consumtum iri. Nihil igitur ibi de purgatorio.

II. Præterea Paulus per similitudinem de igne loquitur: sed illi verum ignem intelligunt, quo purgandorum animæ miserrimè torqueantur.

III. Paulus opera tantùm igne probari ait: sed illi ipsos homines opifices perpurgant.

Psal. 66. 12. Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium?

Loquitur Psalter, quod apertissimè patet de igne & aqua tribulationis. Et iste quoque locus ineptissimè ad Purgatorium raptatur.

De tali enim igne loquitur, ex quo jam, cum Psalmum illum caneret, liberatus esset. Sed illi post mor-

tem dem am
mittunt. Illi
nos aperte
Habere in

Unicum a
Math. 12.

contra Spi
reque in h
obscure ill
peccatum
est, ja

Nihil ad
Red peccato
ipsum ver

Mar. 2. 29.
non habeb
autem seg
nanquam

16 seculo r
Ej. den
purgatorio

Quid verò
bus, Elec
ribus

Entin
OIN

tem demum non ad plenum expiatis, in purgatorium mittunt. Illi Diabolis excrucandos obiciunt, sed Psalmus aperte agit de hominibus, qui calamitates istas Hebræis intulissent.

Unicum adhuc expediri velim: Nam quod Matth. 12. 32. legitur: Qui dixerit verbum contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro, eo haud obscure illud significari videtur, quod aliquod peccatum in altero seculo remittatur. Quod si est, jam purgatorium satis evidentè extractum esse putant?

Nihil aliud Matthæus exprimere voluit, quàm illud peccatum nunquam remitti. Sicut Marcus plerisque verbis, Matthæi phrasin interpretatus est. Marc. 3, 29. Qui blasphemaverit in Spiritum sanctum, non habebit Remissionem in æternum. Nequaquam autem sequitur: Peccatum in Spiritum sanctum nunquam remittitur. Ergo aliquod peccatum in altero seculo remittitur, quod vel manibus palpari potest.

Ejusedem farina; omnia Argumenta sunt, que pro purgatorio igne fovendo, Pontificij colligunt.

Quid verò de Suffragiis, hoc est, de Orationibus, Eleemosynis, Missæ sacrificiis, & aliis operibus pietatis sentiendum est, quibus animas in purgatorio dicunt sublevari?

Extincto Purgatorio, isthæc omnia quoque pro mortuis

mortuis præstanda officia, simul extinguuntur. Cum enim post mortem nullus sit talis intermedius status, unde liberari possint: conficta quoque ejusmodi conficta liberationis media evanescent. Adde quod Misse Sacrificium, in sese idololatricum, & in Christi unicum propiciatorium Sacrificium extreme contumeliosum est.

Cum igitur neque in Veteri Testamento Limbum: neque jam, post hujus vitæ exitum purgatorium esse concedas, quo perveniunt igitur animæ defunctorum?

Ut nuper dictum:

I. Piorum animæ in sinum Abrahamæ, seu mammæ Domini colliguntur, ibiq; solatio fruentes, cum gaudio, gloriosam corporis resurrectionem præstantur.

II. Impiorum verò animæ, in locum tormentorum præcipitantur, ibiq; cum terrore & trepidatione horribili, futuro judicio reservantur, Luc. 16.

2. Pet. 2, v. 9. Novit Dominus pios de tentatione eripere: Iniquos verò in diem Judicij reservare cruciandos.

Heb. 10, 26. Voluntarie peccantibus nobis, post acceptam notitiam veritatis, jam non relinquitur pro peccatis hostia: terribilis autem quedam expectatio Judicij, & ignis æmulatio, quæ consumitura est adversarios.

De hac re vide plura, in præcedente secundo Loco, hujus quarti Status.

V. LO.

DE
T

Suffragia re
na purgatio
neratio
nu

Tu res
est debita
Sanctos.
ventiquam

Q

Ver

Non
cellorum
reliquis

ter omnes

Sec

ria, præce

lum in

tionetur

infirmi

bulantes
tem, can
i. Co
sti Gal.

V. LOCUS.

DE INVOCATIONE MORTUORUM.

Suffragia rejicis Mortuorum : de quorum plena purgatione dubium erat : quid verò de Veneratione & Invocatione illorum pronuncias, qui beati Deo convertantur ?

Tu res diversissimas male confundis. Aliud enim est debita ratione venerari, aliud invocare mortuos Sanctos. Nam venerari illos merito ; invocare verò neutiquam debemus.

Quomodo venerandi sunt Sancti Mortui ?

Venerandi sunt Sancti.

Non Adoratione aut invocatione: non Sæ-tellorum Edificijs, non Peregrinationibus ad incertas reliquias: non confectis miraculis, quæ in Papatu præter omnem modum & rationem cumulata fuerunt.

I.

Sed honorandi sunt Sancti grata memoria, præcellentis in D E I M Fidei, & donorum, quibus in Ecclesiæ bonum ornati erant: sedula imitatione virtutum, quibus excellebant: cauti a devitatione infirmitatum, si quibus deficiebant, ut eadem fide ambulantes, ad eandem cælestis beatitudinis hereditatem, tandem omnes congregemur.

II.

1. Cor. 11, 1. Imitatores mei estote, sicut ego Christi, Gal. 4, 12. Estote sicut ego.

Cur

Cur autem non invocandi sunt demortui Sancti?

I. Quia invocationis honor soli Deo competit: qui ad necessitates & preces nostras (quæ interdum tacitis tantum gemitibus fiunt) cognoscendum, solus cordium scrutator: & ad opitulandum nobis, solus omnipotens est.

II. Quia solius Dei invocandi, mandata & promissiones habemus: Sanctorum autem invocandum, nec mandatam nec promissio, nec ullum probatum exemplum extat.

De quâ te etiam supra in loco de precibus.

Sed dicunt quidam, invocandos esse mortuos Sanctos, non tanquam Opitulatores, sed tantum ut intercessores?

Scio quosdam isthoc effugio ad pingendum Idololatricæ errorem uti solere. Sicut etiam Synodus Polonica Petrocoviensis istam moderationem persuadere voluit. Nam cap. 58. de Spe & Precatione ita habet: Si nullum est crimen in imitandis Sanctis, cum se Christus, non Petrum, non Paulum sequi jufferit: se, non Sanctorum aliquem vitam & ostium esse docuerit: Secundum est crimen in glorificandis illis, cum discretis verbis Deus dixerit; gloriam meam alteri non dabo: quid esse crimini poterit in illis invocandis? Non tanquam largitoribus, hoc enim solius Dei proprium est, sed tanquam deprecatoribus? Hæc ibi.

I. Quid de isthoc deprecatorio colore judicas?

Primum. Sanctos nunquam imitandos esse dicimus,

dicimus, nisi cum ipsi Christam imitati fuerint. Estote mei imitatores, sicut & ego Christi, inquit Paulus, 1. Cor. 11. Nec unquam illos, eâ Gloria, quæ solius Dei est, honorandos esse judicamus, sed eâ, quæ sanctis competit, in agnoscenda & imitanda illorum fide & virtutibus, in prædicandis donis & vitandis Infirmatibus.

Ad Pharmacum autem illud, quod attinet, quasi invocandi sint Sancti, non tanquam Intercessores beneficiorum: sed solummodo tanquam Largitores, hoc est, non ut ad illorum opem & auxilium, sed tantum ad orationes & intercessionem confugiamus, id aperte consutatur, tum concilio Tridentino, tum communi invocationis Sanctorum observatâ Praxi.

Quomodo refutatur ille fucus ex Concilio Tridentino?

Eo refutatur, quod non tantum ad Orationes, sed etiam ad Opem & Auxilium Sanctorum confugiendum esse docet.

Sess. 23. De Invocatione Sanctorum: Mandat sancta Synodus omnibus Episcopis, & cæteris docendi munus curamque sustinentibus, &c. ut fideles diligenter instruant, docentes eos, Sanctos unâ cum Christo regnantes, orationes suas, pro hominibus Deo offerre: bonum atque utile esse suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetranda à Deo, per Filium ejus Jesum Christum, Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor & Salvator est, ad eorum Orationes, opem auxiliumque confugere.

Et paulò post: Sanctorum quoque Martyrum & aliorum cum Christo viventium Sancta corpora, &c. à fidelibus veneranda esse, Per

qua multa beneficia à Deo hominibus præstantur; ita ut affirmantes, Sanctorum reliquiis venerationem atq; honorem non deberi; vel eas, aliaque sacra monumenta à fidelibus inutiliter honorari: atque eorum Opus impetrandæ causâ, Sanctorum memorias frustra frequentari, omninò damnandos esse.

Sed forsân Concilium quoq; tantùm intellexit opem auxiliumq; intercessionis?

Verum igitur sensum accipe, quem Pontificij Doctores dogmaticis suis scriptis clarissimum expresserunt: quod Sancti in Ecclesia Pontificia non tantùm ut intercessores, sed etiã Opitulatores, Auxiliatores, Patroni & Largitores invocentur: quam sententiam Concilium Tridentinum, citatis verbis, complecti & stabilire voluit.

Gabriel Biel in Exposit. Canon. Lectione 32 Ut à Sanctorum invocatio discreta à nobis fiat, & pulchra varietate amicta crescat, consideranda est varietas donorum etiã in Sanctis, tam in via, quàm in patria discretorum: verum enim est & in Sanctis, illud Virgilianum: Non omnia possumus omnes. Quoniam non omnia, nec eadem omnibus data sunt, sed diversi diversa receperunt. Hæc ille.

Nemo autem Pontificiorum dicturus est, ullum Sanctum tantæ Impotentie esse, ut pro vivis intercedere non possit. Nam Virgilianum illud: Non omnia possumus omnes, hodiernis Pontificiorum pharmaci male quadrat.

Hinc factum est, ut quidam dati sint Patroni certa Provincia, quidam certa Personæ, quidam certis beneficii. Verunt amen [ut ibidem ait Gabriel] Sancti sic ad certa beneficia Conferenda, vel impetranda Privilegiati, non propter hoc impotentes sunt, ad auxilia in aliis preestanda.

Gerson

Gerson

lit. P. Itaq;

neremur S

retres, et

nantes & i

Et pau

[sancti] a

co liberali

acceperut

Idem d

aliquem S

quibusdam

quadam g

donum re

nem ferat

dit Apoph

sed etiam

quolibet

Hæc tenet

Que a

patu de

propo

tantum

tores g

auxilia

Dixi

M

viam (u

nes, in

non ta

num)

Liber

multi

Gerson. de mendicitate Spirituali, num. 77. lit. P. Itaque hæc Dei voluntas est, ut suos veneremur Sanctos illos deprecantes & requirerentes, illiq; nobis succurrant, suas nobis donantes & impertientes gratias.

Et paulò antè: Exinde magis obligantur [sancti] ad gratiam impendendam, ut illam eo liberalius distribuant, quo largiùs & copiosius acceperunt.

Idem de oratione & ejus valore: n. 77. lit. T. Ad aliquem Sanctorum convertere, pro necessitatibus quibusdam sublevandis, vel pro impetranda speciali quadam gratia, qui sanctus vel sancta privilegium donum recepisse memoratur à Deo, ut pro talibus opem ferat. Divisiones enim gratiarum sunt, sicut tradit Apostolus, Quod verum est, nedum de viatoribus, sed etiam beatis. Sub quo respectu canit Ecclesia de quolibet Sanctorum. Non est inventus similis illi. Hactenus Gerson.

Quæ omnia certè, manifestissimè ostendunt: in Patu doctrinam de invocatione sanctorum, ita fuisse propositam, ut ad ipsos non tanquam ad intercessores tantum, sed tanquam ad Largitores & Distributores gratiarum, adeoq; tanquam ad Patronos & auxiliares sit confugiendum.

Dixisti idem probari posse, ex usitata Romanæ Ecclesiæ praxi?

Manifestissimè & palpabiliter. Hic enim obviam sunt plurimæ & infinitæ propemodum preces, in quibus à beata virgine Maria, & aliis Sanctis, non tantum deprecationes & intercessiones ad Dominum, sed ipsa beneficia, gratiam, opem, auxilium: & Liberationem petendam esse docuerunt. Ex infinita multitudine, unum & alterum tantum accipe.

Gerſon dicto loco de mendicitate Spirituali: Specialiter te virgo glorioſa inſtituit (Deus) Theſaurarium gratiæ: Matrem miſericordiæ, nutricem Orphanorum, deſolatorum Conſolatricem, Advocatam, & Conſultricem. Ad te igitur confugio, te requiro per iſtorum Officiorum virtutes, ne mihi deficias in hac diſtricta neceſſitate. Impertire mihi de Theſauro gratiæ, nutri, *Conforta & Conſule*. Eſſi non propter me, cum ſim indigna (anima) omni inunere gratiæ: tamen propter te, & propter tibi commiſſam officium, legitimè ſecundùm inſtitutionem ſummi Regis exercendum. Adhuc dico vobis, Ô glorioſi ſancti Dei omnes, quod apud me eſt ſignetum ſummi Regis ad Eleemoſynam *Veſtram* percipiendum. Cognoscitis haud dubiè ſignetum hoc, &c. Et poſt pauca: Sed forſan mihi dicit aliquis. Cùm Deus (ut aſſeris) tibi velit Eleemoſynam impendi, ab illo peres; per ſeipſum enim ſi volet, tibi quod petis; largietur. At ego reſpondeo; Quæ gratia quæſo ſanctis eſſet habenda; ſi nullo ſuo medio mihi Deus per ſeipſum ſubveniret?

Quia in ſuper ratione gratiarum Eleemoſynas ad ſuperfluentem menſuram *Accepiſſent Sancti*, ſi non inde cæteris indigentibus *Eſſent diſtributuri*? Hæc ille.

Hujus generis infinita proferri poſſent: quibus omnibus aperte patet, *Sanctos in Papatu non tantum ut interceſſores, ſed ut auxiliatores & Patronos invocatos fuiſſe, quorum aliqua ſuprà recitata ſunt in loco de Precibus.*

Hæſtus de
ne univerſi
durabit

ſenti hic
Creatione
ſurum eſt

Peſa

manum tu

permanet: C

indamentam

ſeſe & an

Eſa. 41. 1

ſicut veſtim

Luc. 21.

tem mea

i. Job.

ſue

C

Diem

poſſit: ſe

mihi & ſe

Mar

a. mea

mo ſc

i. I.

itaq

VI. LOCUS.
DE FINE
MUNDI.

Hactenus de fine singulorum, quid verò de Fine universi: numne Mundus hic æternum durabit: an suum etiam finem habiturus est?

Sicuti hic Mundus initium habuit, quod in Loco Creationis demonstratum est: ita quoque habiturus est Finem.

Psal. 102, 26. Initio terram fundasti: & Opera manuum tuarum sunt Cæli. Ipsi peribunt, tu autem permanes: & sicut vestimentum veterascent. Et sicut indumentum mutabis eos, & mutabuntur: Tu autem ipse es, & anni tui non deficient.

Esai. 51, 6. Cæli sicut fumus dissolventur, & terra sicut vestimentum putrescet.

Luc. 21, 33. Cælum & terra transibunt: Verba autem mea non transibunt.

1. Ioh. 2, 17. Mundus transit, & concupiscentia eius.

Quando futurus est Mundus Finis?

Diem aut horam mundi interitus nemo definire potest: sed in propinquo esse: certis Scriptura testimoniis & signis, quæ præcessura sunt, hæud obscure patet.

Marc. 13, 31. Cælum & terra transibunt, verba a. mea non transibunt. De die autem illa vel hora, nemo scit, neq; Angeli in celo, neq; filius, nisi Pater.

1. Ioh. 2, 18. Filtoli, novissima hora est.

1. Pet. 4, 7. Omnium finis appropinquavit. Estote itaq; temperantes, & sobrii ad Orationes.

MORT.

urate Spi-
sa militat
atrem mo-
m, delila-
, & Con-
te requi-
u de-
la pectre
mporta &
lum indi-
: tamen
tam offi-
nem im-
rotois,
apud ne-
lynam.
and du-
Sed for-
ffenis)
lo peresi
etis; lar-
tia quælo
dio mih
Eleemo-
cipient
us Esent
quæ v.
non tantum
at rati mo-
itata sunt

VI. LO.

Quæ v. testimonia, aut signa illa sunt, quæ
Mundi finem in propinquo esse
prælagiunt?

I. Daniel. cap. 2. Oblatam visionem Regis,
de quatuor Monarchiis interpretatur quarum postre-
ma & ultima est Romana, post quam nulla alia in
hoc mundo est expectanda.

II. Christus & Apostoli multa & varia Signa
annotarunt, quæ mundi finem sint præcessura: quo-
rum tamen aliquæ etiam Hierosolymitano excidio
congruebant. In illo verò signorum Indice præcipua
sunt:

Pseudopropheta, & varia religionum schismata.
Bella & rumores bellorum.

Seditiones item & mutationes regnorum.

Pestis, Fames, persequutiones piorum.

Hominum inobedientia, perfidia, crudelitas, Ebrietas,
Luxuries, Avaritia, Securitas, Epicureismus, Des-
peratio.

Signa in cælo, & mari & terra plurima.

De hisce & aliis, Matth. 24. Marc. 13. Luc. 21. 2.

Tim. 3, 1. 2. Petr. 3. 3.

III. Hisce omnibus addit Paulus revelationem
Antichristi, 2. Thess. 2, 3. Illum esse Pontificem Ro-
manum supra in Loco de Ecclesia, ex eodem Paulino
loco probatum est. Is cum hodie revelatus sit, & in-
terfectus Spiritu oris Domini: nihil aliud restat,
quàm ut illustratione adventus Dominici penitus de-
struatur.

Quomodo mundus interibit?

I. Per ignem.

2. Petr. 3, 7. Cæli, qui nunc sunt & terra, Dei ver-
bo repositi sunt, igni reservati.

Ibid.

Ibid. vers.
menta vero
sunt opera, &

Et 7. 1.

igni ardere

Et ita su

inopinatio p

Matth. 2

paret usque

hominis.

1. Thess.

ni sicut su

& securit

sicut dolo

Luc. 2

omnes, q

2. Pet

nocte.

Ue

ratem,

U

simus.

Lu

vestra i

superve

2. P

sint, qu

& pie

dum c

Il

tes,

reper

Ibid. vers. 10. Cæli magno fragore transibunt, Elementa vero calore solventur, terræq; & quæ in ipsa sunt opera, exurentur.

Et 7. 1, 2. Cæli ardentés solventur, & Elementa ignis ardore linquescent.

Et ita subito, ut cum impij minimè expectent, inopinato periturus sit.

Matth. 24, 27. Sicut fulgur exit ab Oriente, & apparet usque in Occidentem, ita erit & adventus Filij hominis.

1. Thess. 5, 2. Ipsi probè scitis: quoniam dies Domini sicut fur in nocte veniet. Cum enim dixerint, pax & securitas, tunc repentinus eis superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, & non effugient.

Luc. 21, 35. Tinquam laqueus enim superveniet in omnes, qui sedent super faciem omnis terre.

2. Petr. 2, 10. Adveniet dies Domini, sicut fur in nocte.

Quis est usus hujus Loci?

Ut sciamus, nos hic non habere manentem civitatem. Hebr. 13, 14.

Ut perpetuò in adventum Christi parati simus.

Luc. 21, 34. Attendite vobis, ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & cum hujus vitæ, & superveniat in vos repentina dies illa.

2. Petr. 3, 11. Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint, quales oportet vos esse, in sanctis conversationibus & pietatibus, expectantes & properantes in adventum diei Domini.

Ibid. v. 14. Propter quod charissimi, hæc expectantes, satagite, ut immaculati & incontaminati ab eo reperiamini cum pace.

Qui Errores hęc fugiendi?

- I. Aristotelis, qui Mundum initij & finis ratione aeternum esse arbitratus est.
- II. Illusorum, qui caelestem doctrinam de Mundi fine rident.
2. Petr. 3, 3. Ubi est promissio adventus ejus?
- III. Epicureorum, qui licet aliquid de Mundi fine credant, securę tamen in diem vivunt.
- Matth. 24, 37. Sicut erat in diebus Noe: ita erit & adventus Filij hominis. Sicut enim erat in diebus ante diluvium, comedentes & bibentes, nubentes, & nuptias tradentes, usque ad eum diem, quo intravit Noe in arcam, & non cognoverunt: donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & adventus Filij hominis.

VII. LOCUS.

DE RESURRECTIONE MORTUORUM.

Quid intereunte Mundo futurum est de hominibus?

- I. Qui mortui sunt, omnes resurgent.
- II. Qui verò in fine Mundi vivi deprehenduntur, illi mutabuntur.
1. Cor. 15, 11. Ecce Mysterium vobis dico. Non omnes quidem obdormiemus. Omnes tamen immutabimur in momento, in ictu oculi, in novissima tuba. Et mortui, resurgent incorrupti, & nos immutabimur

Recita

Recita testimonia de Resurrectione
Mortuorum ?

Ioh. 19, 25. Scio, quod redemptor meus vivit, & in novissimo de terra surrecturus sum: & rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo DEUM.

Esa. 26, 19. Vivent mortui tui, & cum cadavere resurgent. Expergiscimi & letamini, qui habitatis in pulvere: quia ros tuus erit ros pratorum, & terra mortuos eijciet.

Esa. 66, 14. Videbitis, & gaudebit cor vestrum, & ossa vestra quasi herba germinabunt.

Ezech. 37, 12. Hec dicit Dominus Deus: Ecce ego aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris.

Daniel. 12, 2. Multi de his, qui dormiunt in terre pulvere, evigilabunt.

Iohan. 5, 28. Venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & procedent, qui bona fecerunt, ad resurrectionem vite, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.

Ioh. 6, 40. Hec est voluntas ejus, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam eternam & ego resuscitabo eum in novissimo die.

Iohan. 11, 25. Ego sum Resurrectio & Vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet.

1. Cor. 15. Prolixe tractatur, & pluribus argumentis atque rationibus explicatur hic Articulus, de Resurrectione Mortuorum.

Quodnam est Fundamentum nostrae
Resurrectionis ?

Resurrectio Christi.

Vu. 5.

1. Cor. 15.

1. Cor. 15, 16. Nam si mortui non resurgunt, neque Christus resurrexit.

Vers. 20. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitia dormientium.

Idem est Caput, & nos membra corporis ipsius: cum igitur Caput resurrexerit, membra illud quoque sequentur.

Quinam homines resurrecturi
sunt?

Omnes homines, qui ab initio Mundi usq; ad eundem finem unquam mortui sunt: sive Boni sive Mali.

Matth. 25, 32. Congregabuntur ante Filium hominis OMNES Gentes.

Ioh. 5, 28. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei.

Quo discrimine resurgent Boni &
Mali?

Boni ad vitam resurgent, Mali ad Iudicium.

Ioh. 5, 28. Omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei, & prodibunt, qui bona egerunt, ad Resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in Resurrectionem Iudicij.

Daniel. 12, 2. Multi de his, qui dormiunt in terra pulvere evigilabunt, alij in Vitam Æternam, & alij in opprobrium & ignominiam sempiternam.

Quomodo & quo ordine futura est
resurrectio?

Cum dies novissimus illuxerit, Christus [ingenti fragore Cælo Terraq; per ignem transeuntibus] eadem, quâ in Cælos ascendit, visibili formâ, in nubibus veniet: cum multis millibus Angelorum, cum clamore seu tonitruo maximo, in voce Archangeli, & tuba Dei: Ac tùm Mortui vocem Filij Dei audientes suo
quinq;

quinq; corpora
des ille vivo

nar, ut sistant
Matth. 25, 32.

state sua, &
sit saper sed

est eum omni
Matth. 25, 32.

in celo.

1. Theff. 4
in adventu

nierunt: q
Archangeli

mortui, qu
nos, qui vi

um illis in
semper cam

Qual

Incorru
corruptio

Glorio
amabunt.

Potent

qua non v
dici sese v

amplius

Spiritu
lentiori

nostra
ante ju

quisq; corpore resurgent primum: deinde nos, quos dies ille vivos deprehendet, in momento immutabimur, ut sistamur coram tribunali.

Matth. 25, 31. Cum venerit Filius hominis in Majestate sua, & omnes sancti Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem Majestatis sue: & congregabuntur ante eum omnes Gentes.

Matth. 24, 30. Tunc apparebit signum Filij hominis in caelo.

1. Thess. 4, 15. Nos, qui vivimus, qui residui sumus, in Adventu Domini, non preveniemus eos, qui dormierunt: quin ipse Dominus cum jubilatione, in voce Archangeli, & in tuba Dei, descendet de Caelo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent primi: deinde nos, qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Domino in aere, & sic semper cum Domino erimus.

Qualia corpora futura sunt excitatorum à mortuis.

Excitatorum corpora erunt:

Incorruptibilia. Firmissima nimirum, & ab omni corruptione libera.

Gloriosa. Quia inenarrabili decore & gloria exornabuntur.

Potentia. A priori nimirum imbecillitate libera, quae non nisi cibo, potu, somno & aliis id genus praesidiis sese rueri poterant: quibus omnibus porro nihil amplius indigebunt.

Spiritualia. Hoc est, unâ cum anima, longè excellentiori virtute praedita & exornata à Christo [quæ nostrae resurrectionis Autor & Perfector est] quàm ante fuerunt.

3. Cor.

1. Cor. 15, 42. *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget CORPUS SPIRITUALE.*

Daniel. 12, 2. *Multi de his, qui dormiunt in terra pulvere, evigilabunt: alij in vitam eternam, & alij in opprobrium, in ignominiam sempiternam. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad justitiam erudierunt multos, quasi stelle in perpetuas eternitates.*

Ergone talia quoque erunt corpora impiorum?

Incorruptibilia quidem erunt impiorum corpora, verum nulla gloria, nullam exoptatam potentiam aut spirituali excellentiam exornata: sed perpetua ignominia & seditate damnata: quibus id ipsum, quod incorruptibilitatis habebunt, nulli felicitati, sed nunquam terminandis doloribus & cruciatibus cedit.

Quis est usus hujus loci?

Ut quibuscunque calamitatibus exerceamur, nos mortuorum resurrectione, quae omnes miseriae nostras inenarrabili gloria superabundanter compensatura est, doloris acerbicatem leniamus. Sicuti pie & eleganter dixit Tertullianus: Fiducia Christianorum, Resurrectio mortuorum.

1. Cor. 15, 57. *Deo gratias, qui dedit nobis victoriam, per Dominum nostrum Iesum Christum.*

1. Thess. 4, 18. *Itaque consolamini invicem in verbis istis.*

II. *Ut futurae resurrectionis memores, in hac vita cautiús ambulemus. Prodire enim nos oportet, ut sistamur tribunali oculatissimi & justissimi iudicis.*

III. *ut fiduciam nostram in Deo collocemus, Qui*
2. Cor. 1, 9.

Quinam Errores h^{ic} fugiendi sunt?

Sadducæorum, qui Resurrectionem carnis prorsus negarunt. I.

Act. 23, 8. Sadducæi enim dicunt, non esse Resurrectionem, neq^{ue} Angelum, neq^{ue} Spiritum, Matth. 22.

Hymenæi & Phileti, qui nullam aliam Resurrectionem crediderunt, quam Spiritualem, quæ fiat per conversionem à peccatis. 2. Tim. 2, 17. II.

IIX. LOCUS.

DE EXTREMO JUDICIO.

Quid futurum est cum hominibus à mortuis excitatis?

Sistentur coram Tribunali Dei, ut unusquisque accipiat, pro ut gessit in corpore, sive bonum, sive malum.

Proba tale iudicium futurum esse?

Iudicium extremum futurum esse, patet:

Ex apertis Scripturæ testimoniis. I.

Psal. 9, 9. Dominus paravit ad iudicium thronum suum, & ipse iudicabit populos in iustitia.

Eccles. 12, 13. Summam rei totius audiamus: Deum time, & mandata ejus observa. Hoc est proprium (seu totum) hominis. Quia cuncta, quæ fiunt, adducet Dominus in iudicium, etiam occulta, sive bona sint, sive mala.

Esa. 66, 15. Ecce Dominus in igne veniet, & quasi turbo quadrigæ ejus, reddere in indignatione furoris sui.

fui. & increpationem suam in flamma ignis. Quia in igne Dominus iudicabit, & in gladio suo omnem carnem.

Ioh. 5, 28. Qui in monumentis sunt, audient vocem Filij Dei: & procedent, qui bona fecerunt, in resurrectionem vite, qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.

Act. 17, 31. Deus statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in iustitia, per virum, per quem decreverat.

Rom. 2, 5. Secundum duritiam tuam & imponentis cor thesaurizas tibi iram in die ire, & revelationis iusti iudicij Dei: qui reddet unicuique secundum opera sua.

Rom. 14, 10. Omnes sitemur ante tribunal Dei.

2. Cor. 5, 10. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque, que in corpore [fecerit] prout gessit, sive bonum, sive malum.

Epistola Iude, vers. 14. Prophetavit autem & de his septimus ab Adam, Enoch, dicens; Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis, facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios, de omnibus operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt, & de omnibus duris, quae loquuti sunt contra eum, peccatores impij.

II.

Ex ipsa iustitia divina, & rerum in hoc mundo maximis confusionibus. Cum enim mali non semper puniantur in his terris, nec Boni suis ornentur premiis, aliud iudicium universale restat, in quo haec omnia ad equitatem revocentur.

2. Thess. 1, 5. Persecutiones vestrae & tribulationes, quae sustinetis, documentum sunt iusti iudicij Dei, in hoc ut digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini. Siquidem iustum est apud Deum, redde-

re ijs, qui affligunt vos afflictionem, & vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in revelatione Domini Iesu de caelo, cum Angelis virtutis ejus, in flamma ignis.

Explicari mihi velim circumstantias istius iudicij: & primùm, quis futurus iudicii apparatus & pompa?

Posteaquam Christus Salvator noster, summa Majestate & gloriâ, cum sanctis millibus suis, in turbine & flamma ignis [quo totus hic mundus conflagaturus est] extremo die in nubibus apparuerit, cum voce Archangeli, & tuba Dei: Atque mortui voce ipsius excitati, ac vivi deprehensi, in oculi iclu immutati, OMNESQUE coram ipso congregati fuerint, hoc iudicium inchoabitur: & cum Iudex sit futurus cordium scrutator, & consuetis probationibus nihil opus sit, sine longiori circuitu, unico actu finietur brevissima, sed irrevocabili latâ sententia, quæ confestim, sine ullis exceptionibus, petitis revisionibus, aut quibuscunque aliis refugiis, non impedita dabitur executioni v. 15.

Dan. 7. 9. Matth. 25. 1. Thessal. 4. Epistola Iudæ.

Quis futurus est Iudex?

Christus Iesus, Salvator noster, in forma visibili, quæ prius ad caelos ascenderat.

Iohan. 22. Pater non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit Filio.

Ibid. v. 27. Pater Potestatem dedit Filio iudicium facere, quia Filius hominis est.

Actor. 1. 11. Viri Galilei, quid statis adspicientes in caelum? Hic Iesus, qui assumptus est à vobis in caelum, sic veniet, quæadmodum vidistis eum euntem in caelum.

Actor. 10.

*Obj. 4. y. can
quis? q.
Iesu Chri
Ioh. 22
m. 27
in q. dicit
aut Iesus
Ihu gratia
non fuit
Ihu.*

Actor. 10, 42. Christus præcepit nobis prædicare populo, & testificari, quia ipse est, qui constitutus est à Deo Iudex vivorum & mortuorum.

2. Tim. 4, 1. Testificor ego coram Deo & Domino Iesu Christo, qui iudicaturus est vivos & mortuos, in apparitione ipsius, & in Regno ejus: prædica verbum, &c.

Coloss. 3, 3. Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.

Quinam iudicandi?

Omnes quidem homines coram tribunali comparebunt, p̄y verò & fideles in iudicium iræ non venient, sed sine omni confusione & terrore admirabili & imp̄ys terribili gloriâ, Christo Salvatori suo associabuntur.

Iohan. 5, 24. Amen, Amen, dico vobis, quia qui verbum meum audit, & credit ei, qui me misit, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transit à morte in vitam.

Sap. 5, 1. Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, & qui abstulerunt labores eorum. Videntes turbabuntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperata salutis: dicentes intra se poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes; Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati, vitam illorum astimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce, quomodo computati sunt inter Filios Dei, & inter sanctos fors illorum est?

Quis processus erit?

Non molestus ille & diturnus Iudicij forensis strepitus, ubi certis Articulis, interrogationibus, Respon-
sionibus,

hononibus
nenda, &
Iudicij
trator.

ta habet
cogitata, su
dicamus. att

to Malis à b
allocatis, Sc
ta mora, p
processus ab

Paulo 2. Cor
Quæ er

Evangel
credidit, e

Ioh. 3, 1

non credit

men unig

Ioh. 12,

mea, hab

sum, ille

Rom. 2,

candum E

Qu

P̄ys. 9,

Matt

paratum

Imp

Matt

æternum

ponsonibus, prolixis Testium Examinibus, veritas eruenda, & Iudex informandus est: sed cum Præses istius Iudicij sit verus Deus & Homo atque cordium scrutator, non tantum ipse omnia cognita & perspecta habet, sed occulta quæq; impiorum dicta, facta, cogitata, studia & consilia in manifestam lucem producturus, attestante illorum Conscientia: & separatis Malis à bonis, illiq; ad sinistram, hisce ad dextram collocatis, Scientiam contra impios, sine ulla interjecta mora, pronuntiaturus & exequuturus est. Hic processus ab ipso Christo describitur Matth. 25. & à Paulo 2. Cor. 5, 10.

Quæ erit norma seu regula sententiæ ferendæ, in isthoc iudicio?

Evangelium, cui qui credidit, salvabitur; qui non credidit, condemnabitur.

Ioh. 3, 18. Qui credit in eum, non iudicatur: qui non credit, jam iudicatus est: quia non credit in nomen unigeniti Filij Dei.

Ioh. 12, 48. Qui spernit me, & non accipit verba mea, habet, qui iudicet eum: Sermo, quem locutus sum, ille iudicabit eum in novissimo die.

Rom. 2, 16. Iudicabit Deus occulta hominum, secundum Evangelium meum, per Iesum Christum.

Quæ igitur erit sententia definitiva?

Pijs, qui à dextris erunt, dicit Christus.

I.

Matth. 25, 34. Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum, à constitutione mundi.

Impiis, qui à sinistris erunt, dicit:

I I.

Matth. 25, 41. Discedite à me maledicti, in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis ejus.

X x

Sed

Sed ibi Matth. 25. v. 35. Christus magnopere prædicat bona opera Piorum: Esurivi, & deditis mihi manducare, &c. quod priori demonstratæ normæ contrarium videtur?

Prædicat piorum bona opera Christus, non ut vitæ Æternæ causam meritoriam esse ostendat: hæc enim gratuitum Dei donum est, Rom. 6. Sed cum illos heredes vitæ æternæ pronuntiaverit, quæ non nisi per fidem apprehenditur; ex istis operibus, quibus fidem suam testatam fecerint, probat illos veram fidem habuisse: quæ per isthæc charitatis opera fuerit efficax. Et sane ex ipso illo loco apparet, Christi verba contra monstratam normam fidei non quicquam pugnare. Primum enim vocat Benedictos. Benedicuntur autem, qui ex fide sunt, Gal. 3. 9. Deinde possidere jubet, sed jure Hereditatis, quæ Filijs obtingit. Sumus autem Filij Dei per Fidem, Ioh. 1. 12. Et tandem quod addit, paratum est regnum ab exordio mundi; rursum patet meritum inde nostrorum bonorum Operum extrui nequaquam posse.

Quæ tandem latæ & promulgatæ sententiæ executio erit?

Quam primum sententia definitiva promulgata fuerit. Cōfessum etiam, sine omni exceptione dilatione, aut appellatione, executioni mandabitur: & pii transferentur in fruitionem æternæ felicitatis, Impii vero, in æternos inferni cruciatus deturbabuntur.

Quis est usus hujus loci?

I.

Ut iudicij extremi perpetuò memores, nihil unquam in nos admittamus, quod in illius iudicij confessu manifestari pudeat.

Ut

LOC.

Ut imp
omnes ibi m
gantur.
Ecc. 7
pissima tua

Epicureo
novissimum
credant

D

Dixisti
cip

Sunt at
Sexqu
sissime
rum trist
quorum t
feram re
suis sper
julatus p
quæ frat
quendæ m
tur: sed
horribili
inexting
& horre
inter D
excruci

Ut impiorum conatu & mille fraudes, quæ omnes ibi manifesta erunt, hujus recordatione frangantur.

I I.

Eccl. 7, 49. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua: & in aeternum non peccabis.

Qui errores hinc fugiendi?

Epicureorum & illusorum, qui ut nullum diem novissimum: sic nullum etiam judicium extremum esse credunt: At thosaurizant sibi iram in diem ire.

IX. LOCUS:

DE INFER- NO.

Dixisti impios in inferni cruciatus præcipitandos: quinam sunt illi cruciatus?

Sunt animi & corporis (utrumque enim peccaverat) exquisitissimi dolores, orti ex pavore ac sensu justissime iræ vindictæque divine contra peccata, quorum tristissimam conscientiam secum circumferunt: quorum turpitude patet: quorum etiam nulla in posterum remissio, & inde poenarum nulla mitigatio aut finis sperari potest. Unde horribili lamentatione & ejulatu pristinam impietatem suam, quæ jussa Domini, quæ fraternas admonitiones & omnia salutis assequende media securè neglexerunt, miseri detestabuntur: sed frustrâ. Nam in perpetuo angore, tremore horribili, in pudore, confusione & ignominia, in igne inextinguibili, in fletu & stridore dentium, in aeternis & horrendis tenebris, avulsi à Dei gratia & favore, inter Diabolos, horrendum & sine fine in aeternum excruciantur.

X x 2

No. 1.

Nondum tamen intelligo, quales illi
sint cruciatus?

Quia futura damnatorum tormenta, omnem humane mentis aciem longè excedunt, ut neq̄ cogitatione magnitudinem illorum unquam assequi valeamus: Ideo quinam, aut quales illi futuri sint, verbis satis exprimi non potest. Scriptura tamen, ut maximos & exquisitissimos istos cruciatus esse ostendat: illis rebus eos assimilat, quibus in hac vita summus & animi & corporis dolor excitari solet. Propterea nunc igni, nunc stridori dentium, nunc vermibus, nunc tristissimis tenebris, & quæcunq̄, aliæ res tristitia & doloris plenissima nominari possunt, comparantur.

Esa. 66, 24. Vermis eorum non morietur, & ignis non exstinguetur.

Matth. 5, 22. Qui dixerit fratri suo: Fatue, reus erit Gehennæ ignis.

Matth. 8, 12. Filij regni ejicientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium.

Apoc. 16, 20. Vivi misi sunt in stagnum ignis ardentis sulphure.

Greg super illud Matth. 8, v. 12. Ejicientur in tenebras, &c. In inferno erit frigus intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, tenebræ palpabiles, flagella cædentium, horrida visio Dæmonum, conclusio peccatorum, desperatio omnium bonorum. Erit enim miseris mors sine morte, defectus sine defectu: quia mora ibi semper incipit & deficere nescit.

Quomodo probas illos cruciatus
esse æternos?

Quia Scriptura hoc pluribus in locis affirmat.

Esa.

Esa. 66. 24. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.

Matth. 3, 12. Paleas comburet igni inextinguibili.

Matth. 25, 41. Discedite à me maledicti in ignem æternum.

2. Thef. 1, 9. Pœnas dabunt æterni exitij.

Apoc. 0, 6. Querent homines mortem, & non invenient eam, & desiderabunt mori, & fugiet mors ab eis.

Sed cùm dixeris: Istos cruciatus etiam ad corpora pertinere, quomodo illa in flammis

& alijs cruciatibus perpetuò durare poterunt?

Quia ex resurrectione incorruptibilia corpora habebunt, quod ipsum tamen illis graviori pœna cedit: cùm perpetua corruptione nunquam corrumpi possint. Et sicut corpora non amplius, ut jam sunt, naturalia futura sunt: ita nec ignis iste futurus est Elementaris.

Futurine sunt gradus cruciatuum in Inferno?

Futuri sunt:

Qui enim in carne vixerunt sceleratius: in inferno torquebuntur gravius.

Matth. 11, 21. Væ tibi Corazim, væ tibi Bethsaida, quia si Tyro & Sidon factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent. Veruntamen dico vobis, Tyro & Sydon tolerabilius erit in die Iudicij, quàm vobis.

Matth. 23, 14. Væ vobis Scribæ & Pherisæi, hypocrite, quia comeditis domus viduarum. Orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis iudicium.

Luc. 12, 47. Ille autem servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non se preparavit, & non fecit secundum voluntatem eius, Vapulabit multis

Sap. 6, 6. Horrendè & cito apparebit vobis: quoniam iudicium Durissimum in his, qui presunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur.

Quis est usus hujus Loci?

Ut vel solâ recordatione horribilium inferni cruciatuum, peccata, & infidelitatem, qua impenitentes in infernum precipitant, in omni vita nostra exhorrescamus: & e contra, per veram fidem & penitentiam, in Christo ad vitam æternam consequendam, diligenter studeamus.

Eccles. 7, 40. In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.

Et eleganter Chrysost. Non sinet in Gehennam incidere, Gehennæ meminisse.

Quinam Errores hic fugiendi sunt?

- I. Epicuræcorum securitas, qui neque Diabolo, neq; infernum, aut certè non tantos ejus cruciatus esse credunt.
  - II. Multorum temeritas, qui horribilium inferni cruciatuum nihil memores, non modo peccata non fugiunt, sed damnata levitate seipsos gehennæ supplicijs sepiissime devertunt.
  - III. Origenis error, qui Diabolo & damnatos, propter infinitam Dei misericordiam, vel tandem salvandos esse, statuit. Sed cum Deus non tantum misericors, verum etiam Iustus & Verax sit atq; misericordix suæ rationes de hominum salute, ita explicaverit, ut qui in hac vita in Christum crediderit, in æternum
- salvus.

salvus, qui
rit, in æt
eius accus
bedientia
ne, propo
nunciatio

D E

Quide

B E

turus est

omnes

obringe

eminet

fit glori

serum

aut del

i. Ca

in Cor

diligun

E

E

glorio

& cor

salvus, qui verò in hac vita in Christum non crediderit, in æternum damnatus esse debeat: misericordia ejus accusari nulla ratione potest, si in hominibus inobedientibus & impijs, qui suâ culpâ & ingratitude, proposita salutis mediâ neglexerunt, jam ante denunciata am justitiam & veritatem exequitur.

X. LOCUS.

DE VITA ÆTERNA.

Quid est Vita Æterna, ad cujus fruitionem introduci dixisti fideles & pios?

BEat e illius, & aeternæ felicitatis, quâ Deus Optimus Maximus, credentes in Christum coronaturus est, summa quidem majestas & amplitudo, res omnes creatas, & quarumcunq; nobis notitia aliqua obtingere potest, tanto intervallo, ad eod distanter, atq; eminenter excedit: ut Qualis illa & Quanta futura sit gloria, nemo mortalis homo, verbis satis dignis, & rerum gravitati commode convenientibus, exprimere aut delineare possit.

1. Cor. 2, 9. Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in Cor Hominis ascendit, quæ preparavit Deus his, qui diligunt illum.

Annón aliqua saltem ratione describi potest?

Est ineffabilis beatitudo, quâ fideles, receptis gloriosis, & spiritualibus corporibus, omni & peccato & corporis infirmitate liberati, in ipso Deo, cū sanctis

Angeli & beati, maximâ & sincerissimâ sine fine, societate, & perturbatione, in æternum perfruentur. Quæ felicitas appellatur & est Vita Æterna.

Daniel. 12, 2. Multi de his, qui dormiunt in terre pulvere, evigilabunt, alij in vitam æternam, & alij in opprobrium.

Iohan. 3, 16. Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Ioh. 6, 40. Hæc est voluntas ejus, qui misit me, ut omnis, qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.

Ioh. 10, 27. Oves meæ, vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis.

Gregor. in Hom. super illud Joh. 10, 9. Per me si quis introierit, salvabitur, & ingredietur, & egredietur, & pascua inveniet, sic ait: Ingridiuntur ad fidem, egredientur autem à fide ad speciem, pascua a. inveniunt in æterna refectioe. Oves ejus ergo pascua inveniunt: quia quisquis illum corde simplici sequitur, æterno viriditatis pabulo nueritur. Quæ a. sunt istarum ovium pascua, nisi interna gaudia semper virentis Paradisi? Pascua namq; electorum sunt, præsens vultus Dei: qui dum sine defectu conspicitur, sine fine mens vitæ cibo satiatur. In istis pascuis de æternitatis satietate lætantur, quia jam laqueos voluptuosæ temporalitatis evaserunt. Ibi Hymnidici Angelorum Chori, ibi societas superiorum civium; ibi dulcis solemnitas à peregrinationis hujus tristi labore redeuntium, ibi Providus Prophetarum cœtus; ibi Judex Apostolorum numerus, ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus; tanto illic lætior, quanto hic durius afflictus, ibi Confessorum constantia, præmij sui perceptione consolata; ibi fideles viri, quos à virilitatis suæ robore voluptas seculi emollire non potuit, ibi sanctæ Mulieres, quæ cum seculo & sexum vicerunt, ibi pueri, qui hic annos suos moribus transcen-

scenderunt
dit, & virtu

Augusti

derate, fra

intelligi

phemantit

dat fontes;

Hæc omni

toribus da

Hoc ne de

dat, nihil

sed celum

sed seipsum

sed pulch

Idem i

navit Deu

ta, vita se

da, vita

tristitia,

ne corrup

mutatione

lima; ubi

peccati v

lus; ubi

Deu

mens si

Scriptur

viridissi

legendo

gregano

tali mo

triaz vi

ma: O

fine, cu

contin

victor

Choris

cis Sion

Idem

sempit

labore

nreas si

scenderunt; ibi senes, quos hic & ætas debiles reddidit, & virtus operis non reliquit.

Augustinus super Psal. 85. Bona cogitate & considerate, fratres, quæ dat Deus peccatoribus, & hinc intelligite, quid servet servis suis. Peccatoribus blasphemantibus eum quotidie dat cælum & terram, dat fontes, fructus, salutem, filios, copias, ubertatem. Hæc omnia bona non dat nisi Deus. Qui talia peccatoribus dat, quid eum putas servare fidelibus suis? Hoc ne de illo sentiendum est, quia qui talia malis dat, nihil servat bonis: imo vero servat non terram, sed cælum. Vilius fortè aliud dico eum dico cælum: sed seipsum, qui fecit cælum. Pulchrum est cælum, sed pulchrior est Fabricator cæli?

Idem in Meditationibus. O tu vita, quam præparavit Deus ijs qui diligunt eum, vita vitalis, vita beata, vita secunda, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, nescia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine anxietate, sine corruptione, sine perturbatione, sine vanitate & mutatione: vita totius elegantia & dignitatis plenissima; ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus & timor nullus; ubi dies æternus, & unus omnium Spiritus? ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo mens sine defectu satiatur. Et infra. Hujus rei gratia Scripturarum Sanctarum amœna præta ingredior, viridissimas sententiarum herbas exarando carpo, legendo comedo, frequentando rumino, atque congregando tandem in alta memoriæ sede repono; ut tali modo tua dulcedine gustata, minus istius miseriam vitæ amaritudines sentiam. O tu vita felicissima: O Regnum verè beatum, carens morte, vacans sine, cui nulla tempora succedunt per ævum; ubi continuus sine nocte dies nescit habere tempus: ubi victor miles, illis Hymnicis Angelorum sociatur Choris, cantat Deo sine cessatione Canticum de cantibus Sion, nobile perpetua caput amplectente corona?

Idem in Manuali O vita vitalis, vita sempiterna & sempiternè beata: ubi gaudiū sine mœrore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opus sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita

sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona in charitate perfecta videntur semper, & videre desiderant, sine anxietate desiderant, & sine fastidio satiantur.

Quomodo dicis Beatos fore
cum Deo?

Quia de facie ad faciem illum videbunt, tam Es-
sentiam, quam voluntatem ipsius perfecte cognoscendo
& summo cum desiderio & voluptate exequendo.

Iohan. 14, 3. Etsi abiero & preparavero vobis lo-
cum, iterum venio, & accipiam vos ad me ipsam, ut
ubi ego sum, & vos sitis.

1. Cor. 13, 12. Videmus nunc per speculum in æ-
nigmate: tunc autem facie ad faciem

1. Thess. 4, 17. Nos qui vivimus, qui relinquimur,
simul rapiemur cum illis in nubibus, obviam Domino
in aerem, & sic semper cum Domino erimus.

1. Iohan. 3, 2. Charissimi, nunc Filij Dei sumus, &
nondum apparuit, quid erimus. Scimus autem, quo-
niam, cum apparuerit, similes ei erimus; quoniam vi-
debimus eum, sicuti est.

Apoc. 14, 4. Hi sequuntur Agnum, quocumq; ierit.

Quomodo cum sanctis Angelis con-
versabuntur beati.

Cognoscentes perfecte infinitam misericordiam &
bonitatem Dei, in Christo sibi declaratam (per quam
eternæ damnationi exempti, atq; ad tantam felicitatem
perducti sunt) una cum beatis Angelis, Deum Tri-
num & Unum, perfecto gaudio, & constanti alacritate
in Æternum collaudabunt.

Apoc. 14. vers. Cantabant, quasi canticum no-
vum ante sedem, & ante quatuor animalia & Senio-
res, & nemo poterat discere canticum, nisi illa centum
quadragesima quatuor millia, qui excepti sunt de terra.

Quo-

Quo-

Cum Pa-
bus, dicit
in prior
vultu
ad celebra
simi concen-
Psal. 34-
mine) in se-
Ergone

Ma

Quia

nitio con-
gnitione
statim cor-
altera ve-
ta erunt,
Luc.

Luc.

rum in se-
agnitari
bantur,

Matt.

in monte
passent,
nunquam

Et a

ta, quan-

rentes,

in vita

rentes

la vici-

Quomodo cum cæteris Sanctis con-
versabuntur.

Cum Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyri-
bus, dulcissimi Parentibus & Liberis, & quoscunque
in priore vita charissima habuerunt, non tantum ju-
cundissima & suavissima erit conversatio, sed iisdem
ad celebrandum nomen & gloriam Domini, paratissi-
mis concentoribus utentur.

Psal. 84, 5. Beati qui habitant in domo tua (Do-
mine) in secula seculorum laudabunt te. Sela.

Ergone Sancti mutuò sese cognituri sunt
in altera vita?

Maximè.

Quia perfectè reparatà imagine Dei, ad quam
initio conditi eramus, perfectà quoq; sapientià & co-
gnitione instructi erimus. Hinc si Adam ante lapsum,
statim cognovit costam suam Evam: multò magis in
altera vita, cum omnia isthæc dona, multò perfectio-
ra erunt, nos mutuò cognituri sumus.

Luc. 16, 23. Dives Epulo, videt & agnoscit Daza-
rum in sinu Abrahæ: multò magis Beati sese mutuò
agnituri sunt: etiam illi, qui dum in carne peregrina-
bantur, sese mutuo nunquam viderunt.

Matth. 17, 1. Sic Petrus, Iacobus & Iohannes, cum
in monte saltem gustum aliquem vite æternæ perce-
pissent, agnoscunt Moysen & Eliam, quos tamen antea
nunquam viderant.

Et absurdum esset, si major cognitio in hac vi-
ta, quam in altera fingatur. Hic enim liberi certè pa-
rentes, & parentes liberos suos agnoscunt. Cur igitur
in vita spirituali Abraham, Prophete & Apostoli, pa-
rentes spirituales, non etiam filios suos spirituales, &
hi vicissim illos etiam agnoscerent?

Sed

I.

II.

Sed hinc magna gaudij, ac tristis metuenda est
contaminatio; si beati, quos in hac vita
charos habuerunt, videant in-
ter damnatos?

Tanta erit Beatorum, cum iustitia & voluntate
divina conformitas, ut propter damnatorum miseri-
am & pœnas, quas ex merito suo luunt, ne tantillum
perturbentur.

I. Non enim aliunde isthæc perturbatio profi-
cisci poterat, quam ex carnali quodam affectu, quo
quisq; suos in priori vita prosequutus est. Ille vero in
futuro Beatorum statu penitus abolebitur. Et iste Pa-
ter, Mater, Frater & Soror, habebitur indulgentior,
& suavior, quò quisq; tum cognoscetur, Christi disci-
pulus fuisse, & jam inter Beatos filius ac hæres Dei es-
se, charior & locupletior.

II. Deinde non magis Beatorum felicitas ex ista
causa perturbari poterit, quàm ipsius Dei cuius dile-
ctio, amor, & desiderium, erga totum genus huma-
num; per Christum salvandum, multò ardentius,
multò sincerius fuit, quàm cujusquam Parentis affe-
ctus erga liberos, atq; propria sua pignora visceraque
unquam esse potuit.

III. Quin potius summam Dei Justitiam, sum-
mè admirantes & æternum collaudantes: impiam
damnatorum ingratitude, qua sua culpâ oprime
promeritas pœnas meritissimò luant, ex animis dete-
stabuntur. Haud aliter, atq; si Parens immorigerum
& pertinaciter sceleratum Filium, è domo tandem
paterna ejicit, & quascunq; in exilio patitur cala-
mitates, ridet.

Prov. 1. v. 24. Deus de impijs dicit: Quia vocavi,
& renuistis, extendi manum meam, & non fuit, qui
adspici

adpiceret. I.
crepationes
refro videb
bati, ad
Futura

Una erit
suum credi
terna erun
qui per Eie
quiti sim
charitatis
ornati, p
Christi ac
sine omni
& honor

Dante
Splendor
multos;
Rom
ra sua
i. Ce
na, &
differt

Ue
contem
contin
omni
i.
discip
U
tient

adspiceret. Despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis id, quod timebati, advenerit.

Futurine sunt gradus aliqui inter Beatorum cœlestem gloriam?

Una erit Vita æterna omnibus illis, qui in Christum crediderunt, futura communis: Sed in vita æterna erunt gradus gloriæ, secundum Opera eorum, qui per Fidem, vitæ cœlestis Donum in Christo assequuti sunt. Qui enim ex Fide, plures & majores charitatû virtutes exercuerunt, aut majoribus donis ornati, plura & majora operati, vel propter nomen Christi acerbiora passi sunt: illi quoq; in vita æterna, sine omni tamen supercilio aut invidia, majori gloria & honore, conspicui in beatorum Choro relucebunt.

Daniel. 12. v. 3. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi Splendor Firmamenti: & qui ad Iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.

Rom. 2, 6. Deus reddet unicuique secundum opera sua.

1. Cor. 15, 41. alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas stellarum. Stella enim à Stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum.

Quis est Usus hujus loci?

Ut magnitudinem cœlestis gloriæ perpetuò contemplantur, ab omni immundicie & peccato, nos contineamus: quibus Fides, Spiritus sanctus, & Spes omnium Vitæ æternæ amittitur. I.

1. Ioh. 3. Omnis, qui habet hanc Spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est.

Ut magnitudine futuræ gloriæ, spem & patientiam nostram in omnibus adversis foveamus: & iñ hac

in hac meditatione, omnes afflictionum acerbitates magno & constanti, intrepido atque infracto animo, semper superemus.

Rom. 8, 18. Existimo enim, quod non sunt condigna passionis huius temporis, ad futuram gloriam, que revelabitur in nobis.

2 Cor. 4, 17. Nam momentanea levitas tribulationis nostrae supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus, que videntur, sed que non videntur. Que enim videntur, temporalia sunt: que autem non videntur, aeterna sunt.

Quinam errores hic vitandi?

I. Chiliarum, qui post mortuorum resurrectionem, Sanctorum potentiam & gloriam, mille annos in his terris duraturam esse somniant Quorum successores hodie sunt Anabaptistae.

II. Epicureorum, quos Petrus illusores appellat. Qui ut finem Mundi, & adventum Salvatoris ad iudicium false vident: ita neque Infernum, neq; Caelum esse, in impio & scelerato corde suo statuunt.

Sed hos irrisores, ultio divina gravissimi & aeternis Exemplis vindicabit. Nos qui verbo Dei de futurae gloriae gloria, evidenter edocti sumus: Mundi impietatem, & secularia desideria abnegantes, modeste, & iuste, & pie vivamus in hoc seculo, ut fide expectantes beatam spem, & adventum gloriae magnae DEI & Salvatoris nostri IESU, per ipsum, Iustitiae & gloriae aeternae immarcescibili Corona, cum omnibus, qui diligunt Adventum ipsius, exornemur. Ipsae Gloria & Laus, Honor & Imperium, in perpetuas aeternitates, Amen, Amen, Amen.

I. IN-